

Coulombin voima

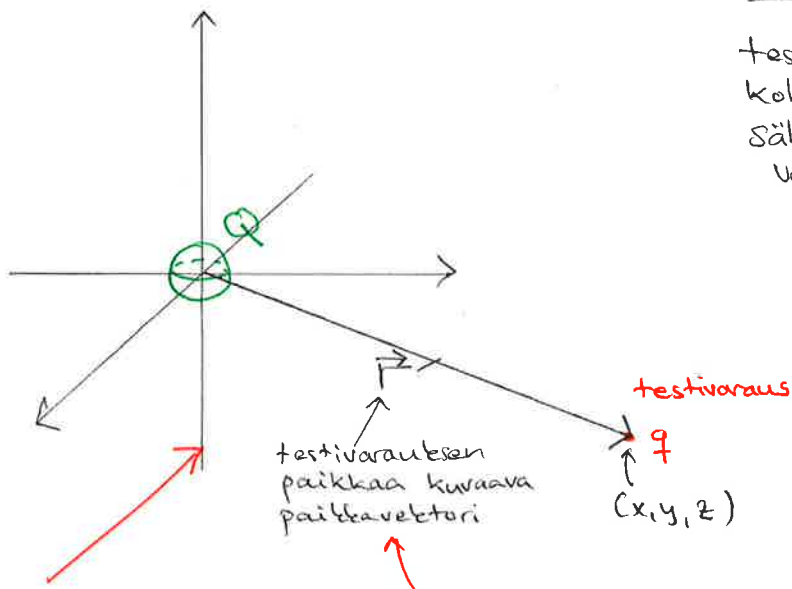
testivaraukseen
kohdistuva
sähköstaattinen
voima

Lineaarinen
riippuvuus
varauksista
 $q \cdot Q$
verrannollinen
 $F \propto \frac{q \cdot Q}{r^2}$

verrannollisuus-
kerrin
tyhjiössä
 $\frac{1}{4\pi\epsilon_0}$

pienenee
etäisyyden
neliössä

tyhjiön permittivisyys
(luonnonvakio).

koordinaatisto
voidaan valita
mielivaltaisen
monella
tavalla

voimien vektoriesityksellä
voimme esittää
fysiikan lait koordinaatistosta
riippumattomalla tavalla.

Coulombin voima uudelleen

$$\vec{F}_c = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q \cdot Q}{r^2} \hat{r}$$

$\hat{r} = \frac{\vec{r}}{|\vec{r}|}$ yksikkövektori

voiman suunta

Voiman
suuruus
+merkki

$r^2 = \vec{r} \cdot \vec{r} = |\vec{r}|^2$ pistetulo

Pistetulo:

Olkoot $\vec{a} = (a_x, a_y, a_z)$
 $\vec{b} = (b_x, b_y, b_z)$

$\Rightarrow \vec{a} \cdot \vec{b} = a_x b_x + a_y b_y + a_z b_z$

Geometrisesti:

$\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \cos \theta$

$= |\vec{b}| \cdot \underbrace{|\vec{a}| \cdot \cos \theta}_{\vec{a}\text{in projektio } \vec{b}\text{:lle}}$

$\vec{a}$ in projektio
 $\vec{b}$:lle.

Huom:

jos $q \cdot Q < 0$ (eli ovat erimerkkiset)
on voiman ~~suunta~~ merkki negatiivinen
ja se on siis suuntaan $-\hat{r}$.

$\Rightarrow$ testivaraus kokee ~~voimaa~~ ^{varausta} Q
voiman kohti ~~origosta~~
 $\Rightarrow$ puoleksavetävä voima

jos $q \cdot Q > 0$ (samanmerkkiset)
on voiman suunta $+\hat{r}$
 $\Rightarrow$ pois päin origosta
varauksesta Q .

Staatinen sähkökenttä

Staatinen: vain paikallaan olevia varauksia

Coulombin

Varauksenvälinen pitkäkantaman voima ymmärretään nykyään siten, että varaus Q synnyttää sähkökentän $\vec{E}$, jonka kanssa testivaraus q vuorovaikuttaa.

⇒ pelkkiä kontaktivuorovaikutuksia mutta sähkökenttä toimii välittäjänä.

Fysiikan lait (ts. havaitut voimat) eivät tietenkään muutu:

$$\vec{F} = q \cdot \vec{E}$$

$$\vec{E} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q}{r^2} \hat{r}$$

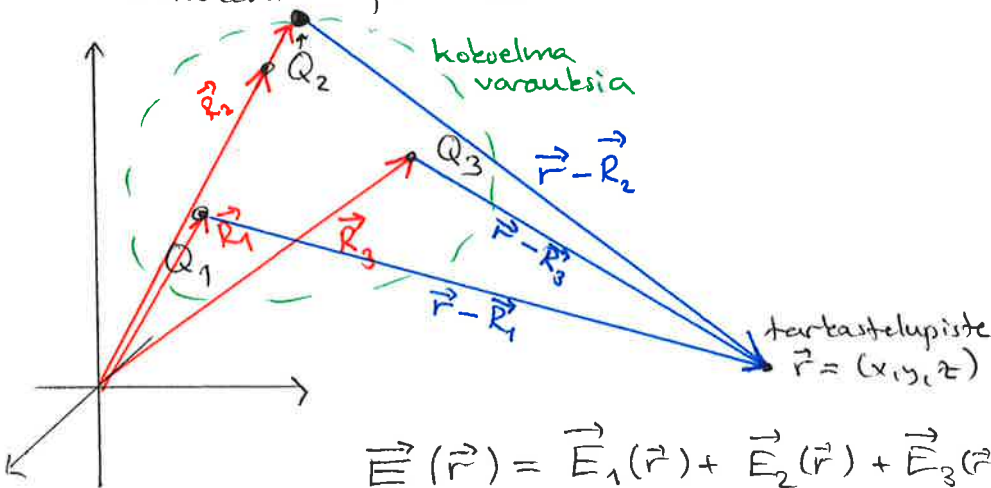
Oikeammin:

$$\vec{E}(\vec{r}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q}{r^2} \hat{r}$$

Pistevarauksen Q synnyttämä sähkökenttä.

testivaraukseen kohdistuva sähköstaattinen voima

Sähkökentät ja voimat additiivisia:

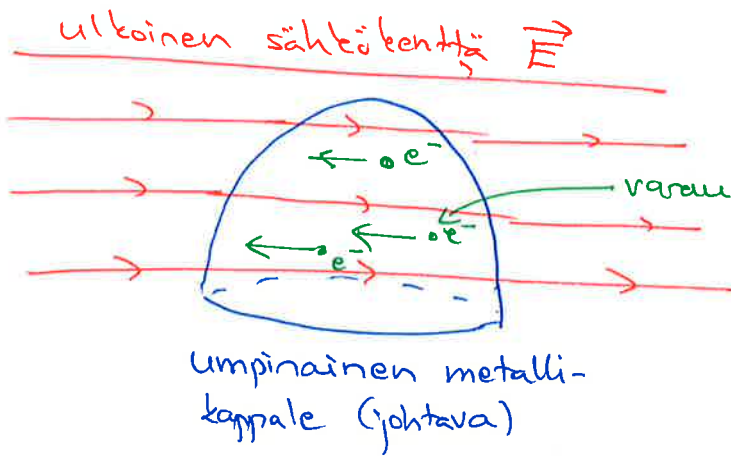
$$\vec{E}(\vec{r}) = \vec{E}_1(\vec{r}) + \vec{E}_2(\vec{r}) + \vec{E}_3(\vec{r})$$

$$\vec{E}_m(\vec{r}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q_m}{|\vec{r} - \vec{r}_m|^2} \cdot \frac{(\vec{r} - \vec{r}_m)}{|\vec{r} - \vec{r}_m|} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q_m}{|\vec{r} - \vec{r}_m|^3} \cdot (\vec{r} - \vec{r}_m)$$

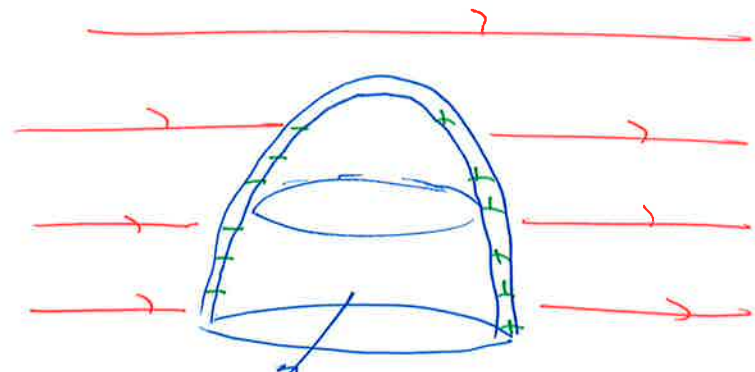
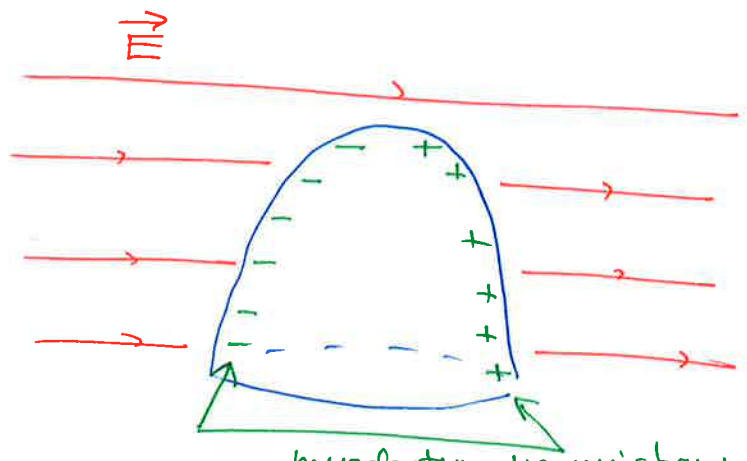
Tämä menee äkkiä tosi hankalaksi!
Symmetrioiden hyödyntäminen välttämätöntä!

lisää sähkökentistä

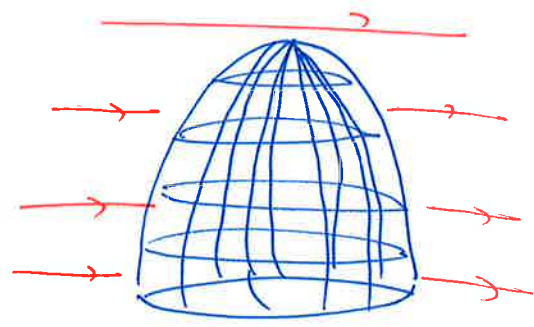
Faradayn häkki:

$$\vec{F}_E = q \cdot \vec{E}$$

→ sisäosa voidaan ajatustekn. hengessä "koventaa" pois.

Johtavasta materiaalista koostuvan Faradayn häkin sisällä sähkökenttä = 0.

Huomi: staattinen tilaus!